

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Факультет музичної та хореографічної освіти
Кафедра музичного мистецтва і хореографії

ФЕДОРЕЦЬ М. О.

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ (опорний)
з дисципліни «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті»

Одеса –2025

УДК: 378:78:37:001.895(042.3)

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (протокол № від _____ 2025 року)

Федорець М. О.

Конспект лекцій з дисципліни «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті» до самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Одеса : Університет Ушинського». 2025. 51 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
ЛЕКЦІЯ 1. «УЧНІ ПОКОЛІННЯ «АЛЬФА»: ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ІНШІ ОСОБЛИВОСТІ»	5
ЛЕКЦІЯ 2. ЗАГАЛЬНА МУЗИЧНА ОСВІТА (ЗМО) В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД.....	9
ЛЕКЦІЯ 3. ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ.....	12
ЛЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ПРОДУКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ (огляд).....	16
ЛЕКЦІЯ 5. ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ...	23
ЛЕКЦІЯ 6. ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТ.....	30
ЛЕКЦІЯ 7. ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ...	35
ЛЕКЦІЯ 8. ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ...	41
ЛЕКЦІЯ 9. УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ «ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В ПРОЦЕСІ ЗМО».....	45

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ:

ЗСО – загальної середньої освіти

ЗМО – загальна музична освіта

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ»

Розподіл лекційних тем і годин

№ з/п	Назва теми	Кільк. год.
1	Учні покоління «Альфа»: психофізіологічні, соціокультурні та інші особливості.	2
2	Загальна музична освіта (ЗМО) в світі та в Україні: інноваційний підхід.	2
3	Технології та інновації.	2
4	Сучасні продуктивні педагогічні технології мистецької інноватики (огляд).	2
5	Зміст основних технологій мистецької інноватики. Технології змішаного навчання. Технологія розвивального навчання. Технологія колективного/групового навчання. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія інтерактивного навчання.	2
6	Зміст основних технологій мистецької інноватики (продовження). Технологія модульного навчання. Технологія створення ситуації успіху. Технологія рівневої диференціації. Інтегральна педагогічна технологія	2
7	Зміст основних технологій мистецької інноватики (продовження). Технологія проблемного навчання. Технологія ігрового моделювання (геймофікація). Проєктна технологія. Метод культурного діалогу (сторітелінг, тощо)	2
8	Зміст основних технологій мистецької інноватики (продовження). Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ): (мультимедійні технології; веб конференції, вебінари; аудіовізуальні технології; технології штучного інтелекту; технології дистанційної освіти; тощо. ІКТ: імерсивні освітні технології (технологія віртуальної реальності – VR; технологія доповненої діяльності AR; технологія голографії.	2
9	Узагальнення змістового модулю «Педагогічна інноватика в процесі загальної музичної освіти».	2
	Разом:	18 год.

ЛЕКЦІЯ 1.

«УЧНІ ПОКОЛІННЯ «АЛЬФА»: ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ, СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ІНШІ ОСОБЛИВОСТІ»

План лекції

1. Необхідність вивчення фізіологічних та психолого-педагогічних особливостей сучасних школярів у роботі з ними.
2. Концептуальна теорія поколінь Штрауса – Гоува.
3. Сучасне соціокультурне середовище та його вплив на формування особистості школяра.
4. Основні відмінності дітей покоління «Альфа» від попередніх поколінь.
5. Проблема формування культурної (ключової) компетентності та музично-естетичної культури сучасних школярів.
6. Роль та місце технологій мистецької інноватики в процесі ЗМО в закладах ЗСО.

Текст лекції. Відомо, що сьогодні сформоване нове покоління школярів, визначене як «Альфа»-генерація. Йдеться про дітей, що народилися в час розвиненої мережі інтернету, які суттєво відрізняються від попередніх поколінь психо-фізіологічними та психологічними якостями, художньо-естетичними смаками й уподобаннями, а також особливостями сприймання та оцінки мистецьких творів. Отже, формування культурної (ключової) компетентності та музично-естетичної культури сучасних школярів в умовах нового соціокультурного середовища потребує нових підходів та педагогічних умов.

Для найкращого розуміння поняття «діти (школярі) «Альфа»-генерації», розглянемо Теорію поколінь Штрауса-Хоува. Американські учені Нейл Хоув (Neil Howe) і Вільям Штраус (William Strauss) уперше обґрунтували певні цикли поколінь та представили їх у роботах «Покоління» («Generations»), у 1991 році, та «Четверте перетворення: американське пророцтво» («The Fourth Turning: An American Prophecy»), у 1997 році. Книга «Сходження покоління

Міленіуму: наступне Велике покоління» (Millennials Rising: The Next Great Generation) була опублікована авторами в 2000 році. Сутнісна основа означеної теорії полягає в регулярній зміні поколінь, яка відбувається у світі кожні 20-25 років, а також у тому, що «людей усередині одного покоління об'єднують спільні цінності, особливості поведінки й звички» (Миронова, 2020). Багато вчених (Го Цзюнь, Н. Миронова, А. Мірошникова, А. Соломахіна, Сюй Сінчжоу, Н. Шиліна, Т. Чекалова, О. Юрченко та ін.), продовжили дослідження означеної теми, зокрема, щодо 4-х останніх поколінь та їхніх загальних особливостей. Йдеться про покоління, так званих «бебі-бумерів» 1945-1965 р. н.), покоління Х (приблизно 1961 – 1981 р. н.); покоління Y («міленіали») (приблизно 1982 – 2004 р. н.) покоління Z (приблизно з 2005 по 2015 р. н.). Діти нового покоління – «Альфа», народжуються в час розвинутої інтернет-мережі (2011-2025 р. н.), тому сьогодні вони є учнями закладів ЗСО.

Учені зазначають, що ці учні «суттєво відрізняються від попередніх поколінь психофізіологічними та психологічним якостями, художньо-естетичними смаками й уподобаннями, а також особливостями сприймання та оцінки мистецьких творів» (Федорець, Сюй Сінчжоу, 2020). Основна причина відмінностей цих дітей пов'язана з глобальним поширенням інтернету та соціальних («онлайнових») мереж, які «радикально змінили світовий музично-естетичний ландшафт і забезпечили формування нового соціокультурного середовища» (Го Цзюнь, 2023, с. 25). У результаті світової «інтернет-революції» у більшості людей, «зокрема в школярів, з'явилися легкі, швидкі та необмежені можливості цілодобово отримувати мистецький (музичний) контент будь-яких жанрів, стилів та, звичайно, будь-якої якості» (Там само). Відомо, що сучасні школярі щодня багато часу перебувають в інтернеті та не уявляють своє життя без мультимедіа. Для них характерно так зване «кліпове мислення» (Там само). Тому значну частину будь-якої «інформації вони отримують за допомогою зору, адже слуховий аналізатор, необхідний для сприйняття музичного мистецтва, помітно відстає в ефективності будь-якого сприймання» (Федорець, Сюй Сінчжоу, 2020). Але є впевненість, що ці діти,

незважаючи на всі труднощі роботи з ними, стануть найбагатшими, найосвіченішими і технологічно найграмотнішими в історії цивілізації (Миронова, 2020).

Дослідження вчених, демонструють пониження загального рівня музично-естетичної культури школярів та проявлення масового інтересу до низькопробних музичних творів комерційного призначення. На жаль, не всі вчителі можуть протистояти цьому феномену, тому що вони не отримали своєчасно належної фахової підготовки в цьому напрямі, не мають відповідного музично-естетичного досвіду роботи із сучасними школярами. Спостереження доводять актуальність підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної (ключової) компетентності школярів «Альфа»-генерації за допомогою інноваційних мистецьких технологій, зокрема багатьох ІТК (комп'ютерних, мультимедійних, аудіовізуальних технологій тощо). Використання цих технологій дозволяє школярам набути здатності сприймати та розуміти музичний твір, орієнтуватися в сучасному музичному середовищі, як реальному, так і віртуальному (Бай Бінь, Н. Батюк, Лі Ює, О. Лобова, О. Реброва, Сюй Сінчжоу та ін.).

Значний мистецько-освітній ефект має правильне використання в перебігу загальної мистецької (музичної) освіти потенціалу соціальних мереж та платформ, у яких більшість дітей та підлітків «Альфа»-генерації постійно присутні, активно спілкуються та користуються більшою мірою розважальним контентом. Використання означених мереж та платформ робить мистецько-освітній процес у закладах ЗСО більш цікавим та привабливим для школярів, зокрема завдяки відеоподорожам, зустрічам та діалогам з відомими митцями, виконанням спільних проєктів з друзями-однокласниками, залучення учнів до культурного контенту.

У цьому контексті сучасні соціокультурні умови, зокрема необмежений доступ дітей та підлітків «Альфа»-генерації до музичного матеріалу будь-яких жанрів, стилів, національної приналежності та якості, є акселератором створення інноваційних мистецьких технологій, навіть міждисциплінарних,

художньо-інтеграційних, проєктних, інтерактивних, партисипативних, інформаційно-комунікативних, мультимедійних тощо, які активно використовуються в процесі загальної музичної освіти. Отже, аналіз підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної (ключової) компетентності та музично-естетичної культури школярів «Альфа»-генерації вимагає від викладачів відповідних мистецьких факультетів інноваційного методико-технологічного забезпечення освітнього процесу.

Література

1. Го, Цзюнь, (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філос. зі спец. 014. Університет Ушинського. Одеса. 234 с.
2. Миронова, Н. (2020). Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? Розбираємося у теорії.
URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>
3. Федорець, М., Го, Цзюнь. (2020). Актуальні питання підготовки майбутніх учителів до формування музичної культури сучасних школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми. 2020, 8 (102). 485-495.
URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/10460>
4. Федорець, М., Сюй, Сінчжоу. (2020). Формування музично-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва як наукова проблема в Україні та Китаї. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. Київ: Університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/issue/current>
5. Хань, Хуйюнь (2024). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження технологій мистецької інноватики". Дисерт. на здобуття наук. ступ. докт. філософії. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. 246 с. (с. 63).
URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0824U001038/>

ЛЕКЦІЯ 2

ЗАГАЛЬНА МУЗИЧНА ОСВІТА (ЗМО) В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД

План лекції

1. Вплив музичного виховання на формування особистості дитини.
2. Формальна, неформальна та інформальна музична освіта.
3. Сутність ЗМО, її мета та особливості в умовах постінформаційного суспільства.
4. Проблеми і перспективи розвитку ЗМО України в контексті європейської інтеграції.
5. Сучасний урок музичного мистецтва в закладі ЗСО.
6. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва для продуктивного вирішення головної мети ЗМО.

Текст лекції. Наукою доведено, що організована в процесі освіти музична діяльність дитини у вигляді різних видів музикування, має великі можливості для впливу на формування її особистості. Через те, що музика сприймається емоційно, музична діяльність має велике значення для розвитку почуттів людини та формування емоційного інтелекту, що є важливим чинником життєвої і професійної успішності у майбутньому. Чуттєве сприйняття музики школярами на уроках музичного мистецтва та під час позаурочної творчої діяльності передбачає розумові операції – порівняння, аналіз, синтез, узагальнення тощо, що є ефективним фактором інтелектуального розвитку. Саме в процесі організованої (інституціалізованої) загальної музичної освіти, завдяки різним видам музичної діяльності під керівництвом фахівців – учителів музичного мистецтва, школярі набувають музично-естетичний досвід, відповідні знання та уміння, гарний художній смак, основи культурної (ключової) компетентності, що формує у них відповідний світогляд, розширює уявлення про людські почуття та взаємини, сприяє естетичному відношенню до навколишньої дійсності.

Отже, музична діяльність школярів – це різні способи пізнання дітьми музичного мистецтва (а через нього і навколишнього життя, і самого себе), за допомогою яких здійснюється не тільки музичний, а й загальний розвиток особистості. Сучасна музична освіта європейського зразку «розглядається у трьох вимірах: *освіта формальна, освіта неформальна і освіта інформальна*» (Федорець, 2022). Формальна музична освіта є організованою (інституціоналізованою), загально визнаною. Дана освіта охоплює різноманітні музично-мистецькі інституції та їх керівні органи. Формальна загальна музична освіта традиційно реалізується в закладах ЗСО.

До неформальної музичної освіти належать усі музично-мистецькі «позашкільні інституції для дітей та дорослих, які не надають документів щодо «освітніх кваліфікацій». Це освіта в сім'ї, трудовому колективі, суспільній групі тощо» (Халецька, 2012). Неформальна музична освіта суттєво доповнює освіту формальну. Усі інші музично-мистецькі та музично-естетичні впливи на людину «з боку оточення і неформальних груп, засобів масової інформації, інтернету, бібліотек, музеїв, мережі закладів, що поєднують розваги з отриманням інформації» (там само) відносять до інформальних джерел музичної освіти.

Йдеться як про професійну музичної освіти, що націлена на підготовку фахівців в даній галузі, так й про загальну музичної освіти, головною метою якої є формування культурної (ключової) компетентності та музично-естетичної культури людей, професії яких можуть бути ніяк не пов'язаними з музикою. Загальна музична освіта у закладах ЗСО реалізується насамперед за наявності на уроках різних видів музичної діяльності – хорового співу, гри на музичних інструментах, оволодіння музичною грамотністю, музично-ритмічних та танцювальних рухів, імпровізації тощо. Дослідження останніх років показують, що формальна наявність під час уроків музичного мистецтва вказаних видів діяльності, фіксована постійна зайнятість учнів, – ще не означає, що музична освіта школярів здійснюється успішно. Головною метою музичної освіти, в тому числі й викладання музичного мистецтва в закладах ЗСО, – є формування у сучасної молоді достатньої музично-естетичної

культури, для досягнення чого музична діяльність має відбуватися у формі мотивованого та активного музикування. У даному контексті варто нагадати, що успішність музичного виховання школярів та усієї загальної музичної освіти великою мірою залежить від фахової (музично-педагогічної) компетентності учителів музичного мистецтва, від їх професійної мотивації та певних особистісних якостей.

О. Реброва асоціює загальну мистецьку (музичну) освіту в нинішньому соціокультурному середовищі з передачею «усвідомленого знання стосовно мистецтва, яке відображає дійсність, завдяки глибокому аналізу метатекстів, артефактів, художніх ідей-образів, символів тощо» (Реброва, 2012, с. 100).

Отже, оскільки основи культурної (ключової) компетентності та музично-естетичної культури людини формуються у шкільному віці та відбувається в закладах ЗСО, настав час глибокої модернізації загальної музичної освіти Україні та її подальшого розвитку в умовах сталої інтеграції до європейського культурного простору.

Література

1. Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні рекомендації до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для здобувачів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). (2017). Укладач М. Качур. Мукачево : МДУ.
2. НУШ, (Нова українська школа) (2016).
URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
3. Реброва, О. Є. (2012). Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: [монографія]. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. 295 с.
4. Федорець, М. (2022). Загальна музична освіта України: розвиток в умовах інтеграції до європейського культурного простору. *Південноукраїнські*

- мистецькі студії*. 1. Видавничий дім «Гельветика». 21-26. Режим доступу: <https://journals.pdpu.od.ua/index.php/artstudies/issue/view/3>
5. Халецька, Л. Л. (2012). Музична освіта в середніх школах зарубіжних країн: поєднання формального та інформального навчання. *Постметодика*. №6 (109).
 6. Хан, Хуйюнь. (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження технологій мистецької інноватики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми. № 9 (113).

ЛЕКЦІЯ 3

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

План лекції

1. Поняття «технологія»: генезис та використання в освітньої галузі. Внесок Л. Хаббарда.
2. Традиційні та інноваційні педагогічні технології, їх сутність.
3. Наука (дисципліна) інноватика. Види інновацій.
4. Інноваційні педагогічні мистецьки технології в процесі викладання музичного мистецтва в закладах ЗСО.
5. Сучасні учені стосовно переваг та можливостей інноваційно-технологічного забезпечення процесу ЗМО.

Текст лекції. Термін «технологія» як наукове поняття з'явився та використовувався спочатку лише у зв'язку з виробничими процесами, як пояснення різноманітних видів науково-виробничої практики, але сьогодні «передбачає сукупність знань про способи і засоби здійснення виробничих процесів, що гарантують отримання повного результату» (Педагогічні технології, 2018, с. 78). Значення слова «технологія» має такі складові: «техно» – «уміння», «майстерність», «ремесло», «професійне заняття», а також «логія» – «знання», «наука», «вчення». Отже, значення поняття «технологія» можна тлумачити як опис, з одного боку, майстерно здійсненої професійної діяльності, а з іншого – досконалої, оптимально організованої праці (Там само).

У середині 20-го століття відомий американський письменник та філософ Л. Хаббард використав цей термін в освітній галузі стосовно педагогічних наук та вперше увів поняття «*навчальна технологія*». Учений обґрунтував цю аналогією з виробничої діяльністю тим, що навчання як діяльність також націлена у своїй основі на подолання складнощів, і саме тому певні технології дають змогу людині подолати перешкоди, набуті певні компетентності, знання й уміння та стати спроможною успішно використовувати їх у відповідній діяльності.

Учені підкреслюють очевидні переваги та безперечні можливості інноваційно-технологічного забезпечення процесу загальної мистецької (музичної) освіти (Го Цзюнь, 2023, с. 73). Цій тематиці присвятили свої дослідження багато вчених (Н. Ашихміна, І. Барановська, Н. Батюк, Ван Тяньці, Го Цзюнь, Н. Дехтяренко, Л. Ількова, А. Кифенко, О. Костюк, Т. Койчева, Н. Кьон, В. Лабунець, І. Левицька, А. Линенко, Лі Жуйці, Лін Чун, О. Лобова, Л. Масол, А. Мастерук, Г. Ніколаї, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Реброва, О. Ростовський, О. Рудницька, Л. Теряєва, У Іфан, М. Федорець, Чжан Ліпін, І. Шевченко та ін.).

У сучасній науковій літературі існують такі поняття, як *освітні технології та педагогічні технології*. Розглянемо їх більш детально.

Освітніми технологіями в науковому дискурсі називають упорядковані системи дій, які гарантовано призводять до досягнення певних освітніх цілей. Освітні технології містять відбиття єдиного освітнього простору, загальні стратегії розвитку освітньої галузі, зокрема галузі мистецької освіти та загальної мистецької (музичної) освіти. «Їхнє призначення – прогнозування, передбачення результатів підготовки фахівців, визначення відповідних освітнім цілям стандартів» (Інноваційні технології, 2021, с. 5).

До педагогічних технологій належить упорядкована система дій, яка гарантує виконання педагогічних цілей. Ці технології містять відбиття тактичних напрямів розвитку освітньої галузі, зокрема мистецької освіти та її реалізації шляхом створення, застосування й управління новітніми моделями освітнього процесу, зокрема процесу викладання мистецьких дисциплін у

зкладах ЗСО. Педагогічні технології в перебігу мистецької освіти є надійним шляхом формування культурної (ключової) компетентності учнів та залучення їх до музично-естетичної культури.

До ключових характеристик технологій у галузі освіти належать: «концептуальність, системність, керованість, ефективність, відтворюваність, коригованість» (Інноваційні технології, 2021, с. 7).

Сьогодні термін «педагогічні технології» є одним з найчастіше використовуваних у науковій літературі та має незліченну кількість визначень: педагогічна технологія – «це система процедур, яка оновлює професійну діяльність вчителя й гарантує кінцевий запланований результат» (С. Гончаренко, 1997); педагогічна технологія – «це сукупність способів (методів, прийомів, операцій) педагогічної взаємодії, послідовна реалізація яких створює умови для розвитку учасників педагогічного процесу й передбачає його певний результат» (О. Пометун); педагогічна технологія – є спільною галуззю педагогічних знань, що «включає в себе дві групи питань, перша з яких пов'язана із застосуванням технічних засобів у навчальному процесі, друга – з його організацією» (О. Пехота, 2000); педагогічна технологія – «це сфера знання, яка включає методи, засоби і теорію їх використання для досягнення цілей освіти» (І. Зязюн, 2001); педагогічна технологія – це система засобів навчання і способів їх застосування (І. Мархель, 1999). В ЮНЕСКО також існує визначення поняття «педагогічна технологія», де воно розглядається у вигляді системного методу, обумовленого створенням, застосуванням та визначенням усього навчального процесу з викладанням та засвоєнням знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (Педагогічні технології, 2018, с. 79).

Розрізняють *традиційні та інноваційні педагогічні технології*. Відповідно до перших, учень (здобувач) розглядається як об'єкт навчання, яким зручно керувати, використовуючи зовнішні впливи, навчальні стандарти, нормативи тощо. Але сучасний учень (здобувач) може сприймати та

засвоювати лише той навчальний матеріал, який йому здається цікавим та корисним, у такий спосіб виявляючи свою індивідуальність як суб'єкт освіти.

У педагогічному дискурсі достатньо поширеними є *поняття інновації, інноватики, інноваційної технології* тощо, а також аналіз сутності цих понять та особливостей їх застосування як у мистецько-педагогічній освіті, так і в загальній мистецькій (музичній) освіті.

Поняття «*інновація*» (лат. – оновлення, нововведення, зміна) вперше було використано в дослідженнях XIX століття (інновації: *радикальні, комбіновані та ретро-інновації*). На початку XX століття виникла нова галузь знання, *інноватика* – дисципліна про нововведення, у межах якої почали вивчати закономірності технічних нововведень у сфері матеріального виробництва (Стрикал, 2013). Приблизно в 50-х роках минулого століття педагогічні інноваційні процеси стали предметом наукових досліджень в освітньої галузі. Сутністю інноваційних процесів стає те, що затребуване часом, обставинами або потребами суспільного розвитку. Навколо сутності формується зміст нововведення, принципово відмінний від усього, що раніше було застосоване в цій системі або галузі. У результаті впровадження доцільних та продуктивних інновацій, які покращують характерологічні ознаки системи, вона переходить в очікуваний, заздалегідь гіпотетично прогнозований стан, фіксуючи цим змістовний результат інноваційного впливу. Отже, інноваційний процес полягає у розробці, формуванні змісту нововведення та організації його впровадження завдяки створенню відповідних педагогічних умов. У наш час під інноваційним процесом розуміють комплексну діяльність щодо створення (розробки), освоєння, використання та поширення нововведень.

Література

1. Го, Цзюнь, (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філос. зі спец. 014 Середня освіта. (Музичне мистецтво). Університет Ушинського. Одеса. 234 с

2. Гончаренко, С. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь.
3. Інноваційні технології в мистецькій освіті. Робоча програма з навчальної дисципліни для аспірантів. (2021). «Культура і мистецтво». Київ. URL: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/026_Innovatsijni_tehnologiyi_v_mistetskij_osviti.pdf
4. Зязюн, І. (2001). Технологізація освіти як історична неперервність. *Неперервна педагогічна освіта : теорія і практика*. 1., 73-85.
5. Мархель, І. (1999). До питання класифікації комп'ютерних технологій навчання. Нові інформаційні технології навчання в учбових закладах України. Одеса. 275 с.
6. Пехота, О. (2000). Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи. Монографія. Під ред. І. А. Зязюна. Київ., 274-298.
7. Педагогічні технології. (2018). URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711795/1/BOV18_UPJ.pdf
8. Стригал, Н. (2007). Використання інновацій у навчальному процесі в початкових класах. Переяслав-Хмельницький. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/545>

ЛЕКЦІЯ 4

СУЧАСНІ ПРОДУКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ (огляд)

План лекції

1. Сутність технології мистецької інноватики та їхня роль в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.
2. Зміст та вимоги робочої програми з дисципліни «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті».
3. Понять «підготовка» та «підготовленість» у фахової мистецько-педагогічної освіти.
4. Готовність майбутніх учителів до мистецько-педагогічної, музично-виконавської та художньо-просвітницької роботи.
5. Володіння здобувачів інтегральними (ІК), загальними (ЗК) та спеціальними (фаховими) (СК) компетентностями.
6. Поняття «Технології мистецької інноватики»: основні види та освітньо-творчий потенціал.

Текст лекції. Технології мистецької інноватики посідають важливе місце в процесі фахової мистецько-педагогічної освіти в контексті реалізації завдань підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до виконання своїх основних функцій – мистецько-педагогічної, музично-виконавської та художньо-просвітницької, а також у підготовці учителів до впровадження цих технологій упродовж загальної мистецької (музичної) освіти *школярів «Альфа»-покоління* (Миронова, 2020) з метою формування культурної (ключової) компетентності та залучення їх до музично-естетичної культури.

Оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва педагогічними технологіями мистецької інноватики, є ключовим чинником у процесі їхньої підготовки до впровадження цих технологій упродовж загальної мистецької (музичної) освіти в закладах ЗСО. Аналогічно змісту Робочої програми «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті», пропонуємо такі завдання для здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти:

- ✓ усвідомити сутність понять, пов'язаних із педагогічними технологіями, зрозуміти їхні особливості та взаємозв'язки в інноваційній площині;
- ✓ опанувати інноваційні наукові підходи та принципи щодо застосування цих технологій у контексті сучасної європейської освітньої парадигми та особливостей постінформаційного суспільства;
- ✓ оволодіти зазначеними технологіями відповідно до специфіки обраної спеціальності, з урахуванням педагогічних умов, створених у процесі професійної підготовки та контенту фахових дисциплін (Інноваційні технології, 2021, с. 4-5).

Розглядаючи питання підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження технології мистецької інноватики завдяки створенню відповідних педагогічних умов у контексті постінформаційного суспільства, зазначимо, що дослідники вказують на різний зміст споріднених понять «*підготовка*» та «*підготовленість*». У цьому контексті доцільно уточнити зміст цих понять.

Отже, процес підготовки містить дії, які людина виконує для того, щоб бути готовою до конкретної ситуації, завдання або професійної діяльності (Го Цзюнь, 2023). Такими діями можуть бути навчання, тренування, отримання необхідних знань і вмінь.

Явище підготовки майбутнього вчителя трактується в науковому дискурсі як доцільна, вмотивована та свідома діяльність здобувачів щодо досягнення очікуваного етапу, – підсумкового результату фахової педагогічної освіти. У контексті нашого дослідження йдеться про підготовку вчителів музичного мистецтва завдяки створенню необхідних педагогічних умов для впровадження технологій мистецької інноватики в процес загальної мистецької (музичної) освіти учнів закладів ЗСО. «Результатом професійної підготовки здобувачів має бути їхня достатня підготовленість до здійснення продуктивної загальної мистецької (музичної) освіти» (Го Цзюнь, 2023., с. 56), зокрема, до успішного впровадження технологій мистецької інноватики на уроках у процесі викладання дисциплін «Музичне мистецтво» та «Мистецтво», а також під час позаурочної творчої мистецької (музичної) діяльності в закладах ЗСО. Варто також зазначити, що в соціокультурному середовищі постінформаційного суспільства після успішного закінчення мистецько-педагогічного навчального закладу, фахова освіта вчителів не зупиняється, але переходить у безперервний режим постійного підвищення кваліфікації через інші форми навчання та стажування.

Підготовленість є готовністю до дій. Це стан, в якому людина готова взяти на себе виклик, подію чи певні обов'язки. Підготовленість містить не лише наявність необхідних знань і вмінь, але й психологічну готовність до вирішення справи. Отже, підготовка – це процес активного підготування до чогось, включаючи необхідні кроки і етапи, тоді як підготовленість – це стан готовності взяти на себе завдання та відповідальність за дії.

Відповідна підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної *мистецько-педагогічної, музично-виконавської та художньо-просвітницької роботи* в закладах ЗСО з метою залучення школярів «Альфа»-генерації до музично-естетичної культури, формування культурної (ключової)

компетентності та наближення їх до всебічного розвитку, досягається в процесі фахової мистецько-педагогічної підготовки. У цьому випадку також треба відокремити ці два споріднених поняття фахової підготовки та фахової підготовленості здобувачів.

У даному контексті достатня підготовленість майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження технології мистецької інноватики передбачає:

Знання:

- ✓ ролі й місця технологій мистецької інноватики в розвитку соціокультурного середовища постінформаційного суспільства у світі;
- ✓ ролі й місця технологій мистецької інноватики у формуванні культурної (ключової) компетентності (НУШ, 2016) та залучення школярів «Альфа»-генерації до художньої (музичної) діяльності в контексті цього середовища;
- ✓ продуктивних інноваційних педагогічних технологій, зокрема технологій мистецької інноватики, найбільш поширених у світі;
- ✓ особливості наукових підходів та принципів підготовки до впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес викладання дисциплін «Музичне мистецтво» та «Мистецтво», а також під час позаурочної творчої мистецької (музичної) діяльності в закладах ЗСО;
- ✓ особливості педагогічних умов та методів (методик) підготовки до впровадження цих технологій.

Вміння:

- ✓ диференціювати та відокремлювати традиційні та інноваційні загально-педагогічні технології й мистецькі (музичні) технології;
- ✓ розрізняти стосовно призначення, пріоритетів та навчального потенціалу різноманітні технології мистецької інноватики в загальній мистецькій (музичній) освіті сучасних закладів ЗСО;

- ✓ обирати потрібні технології відповідно до окреслених завдань щодо формування культурної (ключової) компетентності сучасних школярів та залучення їх до музично-естетичної культури;
- ✓ визначати активні та інтерактивні форми, методи, засоби викладання мистецьких дисциплін, контролю засвоєння учнями мистецьких (музичних) компетентностей, знань та умінь, а також самоконтролю власної діяльності;
- ✓ комбінувати, синтезувати, модифікувати, синергійно поєднувати продуктивні традиційні та інноваційні технології як загально-педагогічні, так і технології мистецької інноватики в процесі загальної мистецької (музичної) освіти для досягнення очікуваного навчального результату (Го Цзюнь, 2023., с. 60).

Володіння професійними компетентностями – *інтегральними* (ІК), *загальними* (ЗК) та *спеціальними (фаховими)* (СК) на певному рівні, необхідне для досягнення достатньої підготовленості щодо належного виконання основних напрямів діяльності в закладах ЗСО – мистецько-педагогічного, музично-виконавського та художньо-просвітницького, зокрема завдяки впровадження технологій мистецької інноватики.

Зараз розглянемо більш детально інноваційні навчальні технології *доби постінформаційного суспільства*, що активно впроваджуються в мистецькій освіті з метою її модернізації, та отримали в науковому дискурсі назву «технології мистецької інноватики».

Технології мистецької інноватики – це освітні педагогічні технології мистецького навчання, які об'єднують кращі аспекти мистецької освіти та сучасні цифрові інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) для створення унікального культурного-освітнього продукту. Основною метою технологій мистецької інноватики є вдосконалення та розширення традиційних мистецьких артформ та підвищення продуктивності мистецької освіти різних напрямів та видів, зокрема фахової мистецько-педагогічної освіти та загальної мистецької (музичної) освіти в закладах ЗСО.

Технології мистецької інноватики дають змогу накопичення художньо-естетичного, музично-естетичного та психолого-педагогічного досвіду. Вони можуть містити проєкти, де слухачі/глядачі стають активними учасниками та співтворцями творчого процесу, взаємодіючи з творчими ідеями через технологічні інтерфейси.

Ключовою рисою означених технологій є їхній величезний потенціал щодо способів сприйняття мистецтва, розвитку нових форм вираження внутрішнього світу людини та навколишньої дійсності через художні образи та засоби художньої виразності, пропагування культурних надбань людства, кристалізованих у мистецьких творах. Від інтерактивних інсталяцій до використання штучного інтелекту для генерації творів мистецтва, ці технології перетворюють традиційні уявлення про творчість. За допомогою технологій мистецької інноватики відкриваються нові можливості щодо висловлення соціокультурних аспектів нового часу. Технології мистецької інноватики – це не лише інструмент для творчого виразу, але й платформа для дослідження глибин мистецтва в епоху зростаючої цифрової трансформації, для розуміння культурного різноманіття в добу постінформаційного суспільства, для інтеріоризації соціокультурного контенту художніх текстів, розуміння художньої картини світу, закарбованої в мистецьких творах. Отже, означені технології сприяють виникненню нових горизонтів у світі мистецтва, де традиції та інновації стикаються та інтегруються.

Технології мистецької інноватики відкривають нові перспективи в галузі художньої освіти, перетворюючи процес навчання у захопливий та креативний шлях розвитку особистості. Їхня роль як освітніх технологій полягає в тому, щоб не лише передавати знання, але і сприяти розвитку критичного мислення, гарного художньо-естетичного смаку, творчого та інноваційного підходу до вирішення мистецьких завдань. Однією з ключових переваг технології мистецької інноватики у сфері освіти є здатність залучити учнів/студентів до процесу навчання через емоційно збагачені та інтерактивні методи. Це впроваджує в освітній процес ігрові та творчі елементи, що роблять навчання захопливим та продуктивним.

У межах цих технологій можна створювати імерсивні уроки, де учні зможуть інтерактивно вивчати історію мистецтва, експериментувати з творчими процесами та навіть взаємодіяти з великими мистецькими творами. Це розширює можливості мистецької освіти, дозволяючи учням долучитися до світу мистецтва без будь-яких обмежень у просторі чи часі. Також ці технології сприяють розвитку мультимедійних та мультисенсорних засобів навчання, які адаптуються до різних стилів сприйняття інформації учнями. Застосування інтерактивних платформ, онлайн-курсів та віртуальних артлабораторій дає змогу вчителям/викладачам надавати учням індивідуалізовані завдання та створювати креативні навчальні сценарії, що адаптуються до потреб кожного учня.

Технології мистецької інноватики можуть розглядатись як каталізатор для розвитку творчого мислення, комунікаційних навичок та здатності адаптуватися до нових викликів постінформаційного суспільства. Вони впроваджують концепцію навчання як процесу, який не обмежується стінами класу, але перетворюється в захопливу подорож у світ мистецтва та технологій.

Технології мистецької інноватики, як освітні технології, також допомагають вирішувати проблему доступності та глобальності освіти. Вони відкривають двері для участі в навчанні в будь-якому куточку світу, де є доступ до інтернету. Інтерактивні онлайн-курси та віртуальні майстер-класи з мистецтва стають не лише джерелом знань, але й засобом об'єднання талановитих людей з різних країн. Отже, технології мистецької інноватики можуть також стати стимулом для створення інтердисциплінарних програм та співпраці між різними галузями знань. Це не лише ефективний інструмент для передачі знань, головне – що ці технології допомагають розкривати можливості та стимулюють творчий потенціал сучасних учнів, віднесених до «Альфа»-генерації.

Отже, на основі вивчення відомих у науковому дискурсі освітніх інноваційних технологій та здійснених досліджень, представимо найбільш поширений у цих країнах оновлений перелік разом з короткими

характеристиками тих продуктивних загально-педагогічних технологій доби соціокультурного середовища постінформаційного суспільства, що відповідають викликам сьогодення та на практиці часто інтегруються з технологіями мистецької інноватики.

Література

1. Го, Цзюнь, (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філос. зі спец. 014 Середня освіта. (Музичне мистецтво). Університет Ушинського. Одеса. 234 с.
2. Інноваційні технології в мистецькій освіті. Робоча програма з навчальної дисципліни для аспірантів. (2021). *Культура і мистецтво*. Київ. URL: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/026_Innovatsijni_tehnologiyi_v_mistetskij_osviti.pdf
3. Масол, Л. М. (2015). Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання (метод. посібник) Харків : Друкарня Мадрид. 276 с.
4. Миронова, Н. (2020). Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? Розбираємося у теорії. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>
5. НУШ, (Нова українська школа) (2016). URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
6. Педагогічні технології. (2018). URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711795/1/BOV18_UPJ.pdf

ЛЕКЦІЯ 5

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ

План лекції

1. Технології змішаного навчання (сутність, основні моделі, практика застосування).

2. Технологія колективного/групового навчання (сутність, основні переваги, особистісно-орієнтований підхід, принцип людиноцентризму).
3. Технологія розвивального навчання (сутність, відмінності від традиційного репродуктивного навчання).
4. Технологія розвитку критичного мислення (сутність, алгоритм запровадження).
5. Технологія інтерактивного навчання (сутність, характерні ознаки, основні групи інтерактивних технологій).

Текст лекції. Технології змішаного навчання. Останні роки – це роки викликів для освіти України. Пандемія коронавірусу, а зараз повномасштабна війна, суттєво обмежили можливість дітей фізично відвідувати школу і тим самим підштовхнули освітян до пошуку нових форм та форматів навчання.

Якщо під час пандемії COVID-19 основним завданням було обмежити фізичні контакти, щоб мінімізувати розповсюдження вірусу, то в умовах війни перед директорами закладів ЗСО та місцевими громадами стоїть завдання зробити освітній процес безпечним, не втративши якості.

Дистанційна освіта, безперечно, має свої переваги. Водночас, за результатами дослідження, проведеного Державною службою якості освіти спільно із проєктом «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), недоліками «дистанційки», що впливають на результати навчання, педагоги назвали відсутність живого спілкування та невміння дітей самостійно вчитися. Брак повноцінних дистанційних курсів на платформах шкіл також негативно позначається на якості навчальних результатів, оскільки основним видом діяльності залишається синхронне навчання (зум-уроки), тоді як асинхронне навчання (самостійна робота) не має належного педагогічного супроводу.

Що таке змішане навчання (blended learning)? У загальному розумінні змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом учителя, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами.

Є кілька варіантів такого навчання:

- ✓ поєднання очної форми із дистанційною;
- ✓ поєднання різних форматів навчання у межах одного класу (основне очне навчання із використанням технологій дистанційного навчання та різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);
- ✓ поєднання самостійного навчання та співпраці в класі;
- ✓ змішування основного навчального контенту (підручників та навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

Найбільш застосованою в Україні наразі є практика поєднання очної форми із дистанційною. Але моделей змішаного навчання досить багато. Зупинимосся на кількох основних.

Ротаційна модель. Суть цієї моделі полягає у так званій «ротації» учнів у школі. Відбувається також і «ротація» видів діяльності учнів – «онлайн» і «офлайн». Різновидом цієї моделі є робота за технологією «Перевернутий клас», коли учні частину матеріалів опрацьовують самостійно, а у класі обговорюють дискусійні питання, консультуються з учителем, або вивчають наступну частину матеріалу. Саме таку модель сьогодні реалізує більшість шкіл в Україні, які обрали змішаний формат навчання.

Гнучка модель. У цій моделі учні працюють за індивідуально налаштованим графіком переважно онлайн, а учитель є інструктором, який координує їхню діяльність та надає консультації. Причому консультації вчитель може надавати як очно, так і онлайн у синхронному режимі. Таку модель часто обирають школи дистанційного навчання. Деякі школи в Україні, здебільшого у сільській місцевості, також реалізували таку модель під час пандемії та активної фази військових дій (у відносно безпечних регіонах).

Особистісно орієнтована модель. Передбачає навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями (учні навчаються очно, а паралельно працюють із зовнішніми електронними ресурсами, онлайн-курсами). Така модель може використовуватися для поглибленого вивчення окремих

предметів, у разі поєднання очної та екстернатної, очної та мережевої або інших форм здобуття освіти.

Модель збагаченого віртуального середовища. Модель передбачає основну роботу в режимі онлайн за розробленими дистанційними курсами. Водночас учень може відвідувати окремі уроки (якщо ця модель застосовується індивідуально), або ж для учнів усього класу проводяться окремі уроки (наприклад, на початку та в кінці вивчення теми, для захисту проєктів, обговорення окремих тем). Така модель буде корисною громадам, де внаслідок воєнних дій школа зруйнована або пошкоджена, однак є обладнаний цифровий хаб чи інші приміщення, які можуть використовуватись для проведення окремих занять зі школярами.

У ситуації, коли у закладу ЗСО є потреба і можливість організувати змішане навчання, необхідно визначитися з моделлю або моделями, за якими заклад буде працювати. Законодавство не передбачає змішаної форми здобуття освіти як такої, тож якщо у школі організоване змішане навчання, то форма здобуття освіти є очною з використанням технологій дистанційного навчання.

Технологія розвивального навчання є дидактичною системою, сформованою на основі відповідних сучасних освітніх концепцій розвивального навчання, що враховують рівень психічного (інтелектуального, емоційного тощо) розвитку здобувачів (школярів, студентів) та сприяють їхньому особистісному становленню, завдяки чому забезпечують навчальну діяльність у ролі суб'єктів освіти – в контексті нашого дослідження – суб'єктів мистецької (музичної) освіти. Найсуттєвішою відмінністю технології розвивального навчання від традиційних (репродуктивних) методів є «надання пріоритету принципам здобуття нових знань на відміну з отриманням готових» (Інноваційні технології, 2021, с. 9). Основою цієї технології визначено «принцип змістового узагальнення матеріалу (сутність, закономірності розвитку тощо) – від загального до конкретного, а не навпаки, як у традиційній моделі» (Там само). Особливість застосування будь-яких форм розвивального навчання, зокрема в процесі загальної мистецької

(музичної) освіти, пов'язано з реалізацією дискусійного характеру їхнього здійснення.

Технологія колективного/групового навчання в науковому дискурсі розглядається як побудова освітнього процесу в контексті природної, історично існуючої форми спілкування між людьми, у результаті котрої досягається процес взаємного навчання. Основа цієї технології пов'язана з особистісно-орієнтовним підходом до навчання (НУШ, 2016) та відбувається у формі взаємодії як учителя з учнями (викладача зі студентами), так і здобувачів (учнів) між собою. Вказана технологія пропонує різні форми спілкування: індивідуальну, парами, у малих групах, колективну. Основи технології обумовлені відомими дидактичними принципами: доступністю, завершеністю, безперервністю, невідкладною передачею та сприйманням здобутих знань, а також із «запровадженням нового принципу педагогіки партнерства» (НУШ, 2016) та принципом *людиноцентризму* («*дитиноцентризму*», «*студентоцентризму*» тощо) (Там само), які ґрунтуються на співпраці й взаємодопомозі; а також розподілом праці на логічно завершені частини; різновіковим і різнорівневим складом здобувачів; організацією навчання з урахуванням здібностей учасників; педагогізацією та психологізацією освітнього процесу.

Результати запровадження цієї технології учні пов'язують з активізацією навчальної діяльності здобувачів (учнів, студентів), розкриттям їхнього творчого потенціалу, посиленням мотивації, стимулювання до освітньої праці, громадянської активності, а також набуття самостійності й комунікативних навичок, культури мовлення, поваги до співрозмовників та особистою відповідальності за спільну справу (Інноваційні технології, 2021, с.9).

Технологію розвитку критичного мислення в науковому дискурсі визначають як сукупність різноманітних педагогічних прийомів, що орієнтують школярів та студентів на дослідницьку творчу активність. Завдяки цій технології створюються умови для засвоєння та узагальнення здобувачами здобутих знань для більш глибокого розуміння культурних, зокрема

мистецьких явищ та їх взаємообумовленість. Алгоритм запровадження зазначеної технології традиційно пов'язано з:

- ✓ визначенням мети та завдань навчання;
- ✓ мотивацією інтересу стосовно досліджуваної теми;
- ✓ ознайомленням з новою інформацією та критичним сприйняттям здобутого матеріалу;
- ✓ встановленням асоціацій між відомою та новою інформацією;
- ✓ здійсненням рефлексії.

Технології інтерактивного навчання. Нині у зв'язку з розвитком постінформаційного суспільства та глобальним розвитком інтернет-мереж в освіті, зокрема у мистецькому навчанні, поширення отримали *технології інтерактивного навчання*. Ці технології обумовлені реалізацією принципово нового підходу навчальної взаємодії та педагогічного спілкування вчителів (викладачів) та школярів (студентів). «Сутність інтерактивної технології: діалогічність, співнавчання, навчання у взаємодії та співпраці, в якому викладач і студент – активні суб'єкти навчання» (Інноваційні технології, 2021, с. 9).

Характерні ознаки інтерактивної технології традиційно асоціюють з:

- ✓ побудовою процесу навчання як низки взаємопов'язаних, взаємообумовлених проблемних ситуацій;
- ✓ переважно груповою роботою учнів (студентів);
- ✓ опорою на особистий досвід учнів (студентів);
- ✓ відкритістю навчання;
- ✓ поширенням співпраці на всіх рівнях;
- ✓ швидким зворотним зв'язком;
- ✓ емоційним піднесенням, розкутістю;
- ✓ діалогом (полілогом) як основним елементом навчання.

Володіння інтерактивними технологіями природно впливає на підвищення продуктивності традиційних навчальних методів, на появу «інтерактивних занять: лекцій, семінарів, практичних, лабораторних тощо» (Там само).

Інтерактивне навчання — це навчання, яке відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють здійснювати. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання рольових ігор.

Усі інтерактивні технології поділяються на чотири групи: фронтальні технології, технології колективно-групового навчання, ситуативного навчання та навчання у дискусії. Серед інтерактивних методів широко використовуються такі як: «мозковий штурм», «мікрофон», «коло ідей», робота в малих групах, «займи позицію», «пресметод», «акваріум», «подорож». рольові ігри та ін.

Інтерактивне навчання (як й електронне навчання) широко впроваджується у різних країнах, таких як США, Фінляндія, Швейцарія, Канада, Нідерланди, Австралія, Сінгапур, Великобританія та Південна Корея. Воно охоплює різні дисципліни, включаючи мови, математику, науки, історію, інформатику, мистецтво, фізичне виховання, музику, технології та інженерію. Інтерактивні методи, як-от групові проекти, симуляції, рольові ігри та інтерактивні технології, сприяють активній участі учнів в освітньому процесі, розвитку критичного мислення та співпраці, що покращує якість освіти та мотивацію до навчання.

Семантичне значення: слово інтерактивний походить від англійського слова «interact» (де «inter» — взаємний, «act» — діяти), отже інтерактивний — це здатний взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером) або з кимось (людиною).

Література

1. Інноваційні технології в мистецькій освіті. Робоча програма з навчальної дисципліни для аспірантів. (2021). *«Культура і мистецтво»*. Київ. URL:

https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/026_Innovatsijni_tehnologiyi_v_mistetskij_osviti.pdf

2. НУШ, (Нова українська школа) (2016).

URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

ЛЕКЦІЯ 6

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ

(продовження)

План лекції

1. Технологія модульного навчання: зміст, методи, етапи реалізації та інтеграція різних педагогічних підходів.).
2. Технологія створення ситуації успіху (сутність, методи заохочення учнів).
3. Технологія рівневої диференціації (сутність, особистісно-орієнтований підхід, алгоритм застосування на уроках музичного мистецтва).
4. Інтегральні педагогічні технології (сутність, алгоритм міжпредметної інтеграції в мистецькій освіті).

Текст лекції. Останнім часом значної популярності набуває педагогічна **технологія модульного навчання**, впровадження якої пов'язано, відповідно до модульного принципу, з уточненням змісту навчального матеріалу, вибором більш продуктивних засобів, методів і прийомів викладання та сприйняття, організацією самостійної та «командної» роботи учнів (студентів), удосконаленням діагностики та контролю за формуванням компетентностей, засвоєнням знань і вмінь. У межах цієї технології з метою досягнення високого дидактичного результату є доцільним та корисним комплексне застосування різних засобів навчання, включно з освітніми комп'ютерними програмами, електронними виданнями, мультимедійними арт-технологіями тощо, а також синергійне поєднання різних навчальних методів. У цьому контексті йдеться про інформаційно-рецептивний,

пояснювально-ілюстративний, проблемно-дослідницький, евристичний методи.

У науковому дискурсі представлені багатогранні можливості модульної технології:

- ✓ організації компетентнісного підходу (формування ключових, наскрізних та предметних компетентностей (НУШ, 2016), зокрема, у галузі викладання мистецьких дисциплін у закладах ЗСО – наскрізних (мистецьких) компетентностей та предметних (музичних) компетентностей (Го Цзюнь, 2023, с. 26);
- ✓ забезпечення внутрішньопредметних та міжпредметних (віддалених та близьких) зв'язків;
- ✓ інтеграції навчальних дисциплін у процесі викладання;
- ✓ реалізації особистісно-орієнтованого навчання (НУШ, 2016) на основі індивідуалізації (персоналізації) освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня/студента;
- ✓ застосування різноманітних продуктивних технології та методів активного й інтерактивного навчання (Федорець, 2016);
- ✓ стимулювання самостійної навчальної та дослідницької роботи учнів/студентів;
- ✓ організація співпраці та співтворчості учителів/викладачів і учнів/студентів;
- ✓ досягнення достатньої мобільності знань, гнучкості і критичності мислення;
- ✓ вирішення питань, пов'язаних з діагностуванням та об'єктивним оцінюванням якості оволодіння знаннями та уміннями учнями/студентами.
- ✓ забезпечення необхідних форм контролю на кожному етапі освітнього процесу, зокрема, поточного (у процесі навчання), рубіжного (за підсумками вивченого розділу), підсумкового (наприкінці засвоєння всього курсу).

Серед інноваційних технологій особливо виділяється **технологія створення ситуації успіху** (технологія мотивації через успішність) як цілеспрямованого, організованого створення та поєднання спеціальних об'єктивних і суб'єктивних педагогічних умов, завдяки запровадження яких учні/студенти, а також цілі класи/групи можуть досягати високих результатів у навчальній діяльності (Інноваційні технології, 2021, с. 11). Основа цієї технології в науковому дискурсі пов'язана з особистісно-орієнтованим підходом до організації освітнього процесу, зокрема, у перебігу мистецького (музичного) навчання та художньо-естетичного виховання. Алгоритм мотивації через створення ситуації успіху пов'язано із:

- ✓ створенням у класі/групі позитивного морально-психологічного клімату, атмосфери поваги й доброзичливості;
- ✓ авансованим очікуванням успішного результату навчання;
- ✓ постійною підтримкою учнів/студентів;
- ✓ латентною (прихованою) допомогою через поради та інструктажі стосовно найбільш продуктивних і оптимальних способів виконання навчальних завдань;
- ✓ мотивуванням через бесіди, позитивні очікування;
- ✓ підкресленням персональної винятковості здобувача;
- ✓ мобілізацією активності;
- ✓ високою оцінкою проміжних результатів навчання.

Технологія рівневої диференціації (диференційованого навчання) належить до такого способу організації освітнього процесу, який допомагає забезпечити кожному учню/студенту можливість якісно опанувати навчальний матеріал у комфортних психолого-педагогічних умовах. На думку М. Гузика, диференційоване навчання – «це така організація навчального процесу, при якій створюються умови, які дають змогу кожному учневі розкрити всі свої потенційні навчальні можливості» (Гузик, 2016). Цю технологію досліджували та удосконалювали багато вчених і педагогів, зокрема українські науковці (М. Гузик, І. Дичковська, Т. Казкевич,

В. Ковальова, І. Підласий, О. Савченко, А. Седеревічене, П. Сікорський, О. Святченко, М. Федорець, М. Фіцула, С. Чиж).

Учителі/викладачі здійснюють означену технологію за допомогою диференційованих навчальних завдань різних ступенів складності: «від базового рівня підготовки до підвищеного при збереженні спадкоємності їх реалізації» (Інноваційні технології, 2021, с. 11). Метою навчальної діяльності, організованої за цією технологією, є гарантування права на навчання з урахуванням індивідуальних психолого-педагогічних особливостей, здібностей, особистої навчальної підготовки, можливостей, потреб, інтересів, працездатності тощо кожного здобувача (Підласий, 2010). Завданнями учителя/викладача в цьому контексті можуть бути такими: створити умови для набуття учнями/студентами обов'язкового (базового) програмного мінімуму; забезпечити психолого-педагогічні та дидактичні заходи щодо стимулювання навчальної мотивації здобувачів; здійснити системний підхід щодо організації освітнього процесу, контролю за його перебігом та результатами.

Основний принцип впровадження вказаної технології пов'язано з блоковою подачею навчальних матеріалів, що передбачає роботу учнів/студентів у складі малих груп, сформованими з урахуванням педагогічної доцільності та конкретних завдань уроку/навчального заняття. Формування таких диференційованих груп здійснюється на основі рівня підготовленості здобувачів з цієї навчальної дисципліни, наявності мотивації, відповідних здібностей, працездатності тощо. Означені групи можуть бути однорівневими (коли в складі всі учні з приблизно однаковим рівнем володіння навчальною дисципліною або окремою темою) або різнорівневими (коли в складі групи є учні більш підготовлені та менш підготовлені). Усі малі групи працюють на уроці одночасно, але над навчальним матеріалом різного ступеню складності, який об'єднаний єдиною темою з цієї дисципліни.

Інтегральна педагогічна технологія. Серед продуктивних інноваційних освітніх технологій, поширених у світі, популярність набуває інтегральна педагогічна технологія. Ця технологія є міжпредметною моделлю навчання, яка побудована завдяки виявленню в контентах різних навчальних

дисциплін «споріднених елементів (проблем, сюжетів, подій, закономірностей тощо) та поєднання їх у якісно нову цілісність з певною визначеною метою» (Інноваційні технології, 2021, с. 12). Особливість технології полягає у формуванні інтегральних знанневих блоків, які одночасно враховують низки навчальних предметів з метою цілісного, різнобічного дослідження певного об'єкта пізнання. Інтегральна технологія передбачає:

- ✓ формування інтегрованої, спільної для всіх споріднених навчальних дисциплін теми, мети та завдань уроку/заняття;
- ✓ визначення найважливіших у контексті мети цього інтегрованого уроку/заняття, тем, наукових категорій, понять;
- ✓ пошук та визначення впродовж аналізу суміжних навчальних програм інтегрованого змісту досліджуваного об'єкта, його структурних компонентів та їх елементів;
- ✓ виділення нових змістовних ліній досліджуваного об'єкта, уточнення середовища його функціонування та розвитку, пошук аналогій серед знайомих понять та категорій, добір та аналіз фактичного матеріалу;
- ✓ проведення структурного аналізу окремих змістовних блоків вказаного об'єкта, синтез та узагальнення однотипних та аналогічних елементів у контексті інтегрованої (спільної) мети уроку/заняття;
- ✓ систематизація та узагальнення отриманих протягом уроку/заняття нових знань у контексті цілісного міжпредметного підходу.

У науковому дискурсі представлені різні форми уроку/заняття впровадженням інтегральної технології:

- ✓ бінарна форма, що передбачає одночасну участь двох або декількох учителів/викладачів, яка здійснюється через надання інтегрованого нового матеріалу з двох споріднених навчальних дисциплін шляхом окремих блоків, об'єднаних інтегрованою (спільною) темою та метою;
- ✓ інтегрована форма, яка пов'язана з наданням навчального матеріалу, створеного на основі міжпредметних (міждисциплінарних) зв'язків декількох навчальних дисциплін; такі заняття доцільно проводити для

узагальнення й систематизації найбільш важливих тем навчальної програми.

Література

1. Го, Цзюнь, (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філос. зі спец. 014 Середня освіта. (Музичне мистецтво). Університет Ушинського. Одеса. 234 с.
2. Гузик, М. (2016). Технологія диференційованого навчання. Прикарпатський національний університет імені В. Стефаніка. URL: <https://studfile.net/preview/5258269/page:3/>
3. Інноваційні технології в мистецькій освіті. Робоча програма з навчальної дисципліни для аспірантів. (2021). *Культура і мистецтво*. Київ. URL: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/026_Innovatsijni_tehnologiyi_v_mistetskij_osviti.pdf
4. НУШ, (Нова українська школа) (2016). URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. Підласий, І. (2010). Продуктивний педагог : настільна книга вчителя. Харків : Вид. група «Основа». 360 с., 97-99.
6. Федорець, М. (2016). Урок музичного мистецтва в сучасній школі: проектування, реалізація, аналіз. (методичні рекомендації) *Мистецтво в школі*. 3,4, ВГ «Основа». Харків, Україна.

ЛЕКЦІЯ 7

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ

(продовження)

План лекції

1. Технологія проблемного навчання (сутність, основні підходи та методи створення проблемних ситуацій на уроках музичного мистецтва).
2. Технологія ігрового моделювання (сутність, поняття геймофікація, синкретичність і міфологічність гри у музичному навчанні).

3. Проектна технологія (сутність та завдання, типи проєктів у мистецькій освіті, основні етапи роботи над навчальним проєктом).
4. Метод культурного діалогу (сутність, прийоми сторітелінгу та інтелектуальної бесіди у роботі з учнями покоління «Альфа»).

Текст лекції. Високу продуктивність у контексті пояснення предмета або явища, що вивчається на уроках мистецьких дисциплін показує **технологія проблемного навчання**. Важливими компонентами цієї технології є формування учителем/викладачем проблемного завдання та створення проблемної ситуації, розв'язання якої вимагає від учнів/студентів пошуки, застосування нових знань та способів роботи з ними. Поширеними прийомами створення таких ситуацій є такі:

- ✓ доведення до учнів/студентів цікавої наукової інформації, що побудована з необхідністю розв'язання певної суперечності;
- ✓ сприймання та розмірковування різноманітних, як правило, суперечливих тлумачень досліджуваного явища;
- ✓ застосування сукупностей способів, методів і прийомів, які створюють проблемні ситуації.

У процесі викладання навчальних дисциплін мистецького циклу досвідчені учителі/викладачі музичного мистецтва успішно поєднують технологію проблемного навчання як із звичайними репродуктивними (пояснювально-ілюстративними) методами, так і з іншими активними технологіями навчання. Робочий етап у процесі впровадження вказаної технології передбачає пошук учнями/студентами як самостійно (індивідуально, в складі малих груп), так і за посередництвом учителя/викладача оптимальних шляхів щодо розв'язання цієї проблемної ситуації. Ступінь складності проблеми та способи розв'язання проблемної ситуації обумовлені відповідними підходами та методами дослідження. Зокрема:

- ✓ методом проблемного викладання, пов'язаного з окресленням проблеми та її розв'язанням учителем/викладачем у процесі активного спілкування з учнями/студентами;
- ✓ частково-пошуковим методом, який полягає в формулюванні проблеми учителем/викладачем, але розв'язання – учнями/студентами з використання оригінальних творчих ідей мислення під керівництвом педагога;
- ✓ дослідницьким методом – самостійним складання проблемної ситуації учнями/студентами, самостійним пошуком шляхів щодо її розв'язання, а також самостійною перевіркою отриманого результату.

Технологія ігрового моделювання (геймофікація) – це «спосіб побудови навчального процесу за допомогою включення здобувачів у гру, підпорядковану дидактичній меті (ігрове моделювання ситуацій і явищ, що є об'єктами вивчення)» (Інноваційні технології, 2021, с. 13). Учитель/викладач протягом цієї технології може виконувати роль інструктора, судді, тренера, модератора тощо. У науковому дискурсі представлені чотири етапи щодо організації навчання в контексті ігрової моделі:

- ✓ орієнтаційний етап – інформування здобувачів про тему, цілі та правила гри; загальне знайомство з перебігом гри;
- ✓ підготовчий етап – викладення сценарію гри з визначенням ігрових завдань, розподіл ролей, визначення орієнтовних способів розв'язання суперечностей;
- ✓ основний етап – організація та проведення основних етапів гри, зокрема етапів, які пов'язані з непередбаченим розвитком ігрових дій, несподіваними поворотами сюжету тощо;
- ✓ підсумковий етап – обговорення результатів гри, висвітлення рефлексійного аналізу гри та накопиченого теоретичного та практичного досвіду.

Синкретичність та міфологічність гри. Синкретизм (грец. συνκρητισμός — з'єднання, лат. syncretismus — поєднання) — поєднання або злиття. Комплексне проявлення, використання самодостатніх чи навіть несумісних і

непорівнянних явищ, образів мислення та поглядів. Синкретизм – різновид еклектизму. Наприклад: Сатіри (грец. σάτυροι) – у давньогрецькій міфології – лісові й гірські божества нижчого рангу, які уособлювали первісну, грубу силу природи; демони родючості, постійні супутники Діоніса були зображені як люди з тваринними рисами – первісно кінськими, пізніше козлиними, подібно до фавна або силена – (сын Гермеса и нимфы).

У цьому контексті треба зазначити важливість оволодіння учителями/викладачами, зокрема, майбутніми вчителями музичного мистецтва, технологіями та прийомами ігрового моделювання; набуття вміння формувати ефективну взаємодію учнів/студентів, навичок продуктивного спілкування, використання елементів емоційного забарвлення, невимушеності та змагання, а також досвіду підготовки та проведення різноманітних ігор. Йдеться про ігри імітаційні, симулятивні, ділові, рольові, музично-рухливі тощо. Отже, у нинішньому соціокультурному середовищі ігрове моделювання є одною із базових технологій формування фахової компетентності майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

Проектна технологія в контексті сучасної мистецько-педагогічної освіти та загальної мистецької (музичної) освіти трактується як «спосіб досягнення дидактичної мети через системну організацію проблемно-орієнтованого навчального пошуку, який повинен завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом» (Інноваційні технології, 2021, с. 14). Проектна технологія розглядається в сучасному науковому дискурсі стосовно мистецької (музичної) освіти у вигляді однієї із продуктивних інноваційних інтегральних технологій. Опанування та впровадження цієї технології в освітній процес має великий позитивний вплив на професійну вмотивованість, формування спеціальних (фахових) компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва, осягнення ним культурної картини світу, накопичення художньо-естетичного та музично-естетичного досвіду, як шляхів до творчої самореалізації. Мета вказаної технології пов'язана з формуванням культурної (ключової) компетентності, зацікавленості як учнів, так і студентів світом мистецтва та залученням їх до

музичної-естетичної культури світового та національного рівнів через оволодіння необхідними компетентностями, знаннями й уміннями.

Завдання цієї технології лежить у площині: розвитку особистісних творчих здібностей, формуванні культурно-пізнавальних, пошуково-дослідницьких, практичних мистецький (музичних) знань та умінь; набутті навичок співпраці в складі різних навчальних та дослідницьких об'єднаннях, формулювання проблеми та визначення шляхів для її вирішення; розвитку комунікаційної сфери та критичного мислення тощо.

Впровадження інноваційної проєктної технології в процесі загальної мистецької (музичної) освіти сприяє підвищенню ефективності навчання та художньо-естетичного виховання, а також інтелектуальному та емоційному розвитку школярів, формуванню «ініціативності, комунікативності, активності, організованості, відповідальності, впевненості, здатності до інтеграції знань із різних сфер та їх застосування для вирішення проблеми» (Там само).

У науковому дискурсі представлено орієнтовний перелік типів проєктів відносно певних характеристик:

- ✓ відносно методів (або виду, характеру) проєктної діяльності проєкти бувають дослідницькими, пошуковими, інформаційними, творчими, ігровими, практично-орієнтованими;
- ✓ відносно змісту проєкт може бути мистецтвознавчим, художнім, музичним, літературно-творчим, мовним, історичним, концертно-театральним тощо;
- ✓ відносно міжпредметних зв'язків розрізняють монопроєкти, які призначені для реалізації в одній галузі знань або мистецтва), а також проєкти міжпредметні, міжгалузеві тощо;
- ✓ відносно характеру діяльності проєкти бувають змагальними, конкурсними, кооперативними;
- ✓ відносно кількості учасників проєкту – індивідуальними (особистісними), парними, груповими, колективними;

- ✓ відносно термінів виконання – коротко терміновими, середньотривалими, довготривалими.

Етапи роботи над проєктом: пошуковий, аналітичний, практичний, демонстраційний, підсумковий. Головною характеристикою проєктної технології є акцент на активні види самостійної роботи (індивідуальної, парної, групової). Головна роль учителя/викладача – співпраця з учнями/студентами при виконанні завдання проєкту.

Серед продуктивних сучасних технологій мистецької інноватики вчені називають також **метод культурного діалогу**, який може сприяти «пробудженню інтересу школярів до сталої інтеріоризації соціокультурного контенту художніх текстів» (Го Цзюнь, 2023, с. 79). Такий метод допомагає вчителю «створити в класі атмосферу культурного діалогу, де школярі можуть обмінюватись своїми ідеями, досвідом, культурними цінностями та творчими здобутками (Там само). Як свідчить досвід педагогічної діяльності, означена технологія часто інтегрується з технологією *створення ситуації успіху*, заохочення дітей та підлітків до відкритих, демократичних та толерантних стосунків протягом мистецьких (музичних) занять стимулює пробудженню інтересу та позитивного ставлення дітей та підлітків до національної культури, до ознайомлення з культурами інших народів, що також є шляхом до формування культурної (ключової) компетентності учнів та залучення їх до музично-естетичної культури.

Література

1. Го, Цзюнь, (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філос. зі спец. 014 Середня освіта. (Музичне мистецтво). Університет Ушинського. Одеса. 234 с.
2. Інноваційні технології в мистецькій освіті. Робоча програма з навчальної дисципліни для аспірантів. (2021). *Культура і мистецтво*. Київ. URL: https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/026_Innovatsijni_tehnologiyi_v_mistetskij_osviti.pdf

3. Масол, Л. М. (2015). Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання (метод. посібник) Харків : Друкарня Мадрид. 276 с.
4. Хань, Хуйюнь. (2020). Ігрові музично-педагогічні технології як напрямок розвитку мистецької інноватики (тези). *Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство*. Збірник матер. II Міжнор. наук.-практ. конфер. Одеса, 2020., 340-347.

ЛЕКЦІЯ 8

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ

(продовження)

План лекції

1. Мультимедійні технології. Аудіовізуальні технології (сутність, мультимедійні технології, конференції, вебінари, які використовуються у викладанні мистецтва; найбільш ефективні аудіовізуальні засоби в мистецько-освітньому процесі).
2. Технології штучного інтелекту (сутність, можливості та ризики при застосуванні в мистецькій освіті).
3. Технології дистанційної освіти. Олімпіади, турніри, конкурси. (Сутність, педагогічна цінність та методи застосування).
4. Online подорожі, відвідування театральних-концертних вистав (сутність, доцільність, етапи підготовки та застосування).

Текст лекції. Цифрові технології: імерсивні технології, віртуальної реальності, доповненої реальності, голографії (сутність, можливості використання в процесі ЗМО). **Інформаційно-комунікативні технології.** В освітніх системах постінформаційного суспільства особливо важлива роль належить ІКТ. У сфері мистецького навчання усіх рівнів, зокрема в галузі ЗМО, ефективність цих технологій є безперечною, тому, що вона «надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог» (Інноваційні технології, 2021, с. 16).

Ці технології є результатом інтеграції сучасних інформаційних технологій із засобами телекомунікації та медіа-трансляції, з різними способами аудіо- і відеообробки навчального, зокрема мистецького контенту. Вони дають змогу для створення, одержування легкого доступу, зберігання, передачі та модифікації отриманого контенту. Сутністю ІКТ є синтезоване комплексне поєднання технічних можливостей нинішнього соціокультурного середовища із традиційними мистецькими методами, включно з пояснювально-ілюстративним методом навчання.

Запровадження ІКТ у процес вищої мистецько-педагогічної освіти та ЗМО в закладах ЗСО привносить нові аспекти в організацію навчання та викладання мистецьких дисциплін: навчально-проектну діяльність; можливість комп'ютерного моделювання, застосування мультимедійних та телекомунікаційних технологій, інформаційного моделювання; комп'ютерного тестування; вебконференцій, вебінарів, дистанційної освіти; організації олімпіад, турнірів, конкурсів; комп'ютерного тестування; вистав тощо.

На думку українських науковців та учителів-практиків музичного мистецтва, для роботи з дітьми та підлітками «Альфа»-генерації особливо привабливими та корисними останніми роками стали мультимедійні аудіовізуальні технології. Як зазначають дослідники, «візуалізація виконання музичних творів, особливо музично-драматичних ... вистав, концертів тощо у форматі відео, є провідним засобом, яким потрібно користуватися усім вчителям музичного мистецтва» (Федорець, Го Цзюнь, 2020) упродовж ЗМО. Зазначені технології дають змогу довше утримувати увагу слухачів/глядачів; «в учнів з'являється підвищений інтерес до музики, набувається гарний художньо-естетичний смак, розширюється культурний кругозір» (Го Цзюнь, 2023, с. 78). Отже, впровадження мультимедійних аудіовізуальних технологій на уроках музичного мистецтва та в часи позаурочної мистецько-творчої діяльності завдяки використанню відео, аудіо, комп'ютерної графіки тощо, активно сприяє як формуванню культурної (ключової) компетентності учнів, так і залученню їх до художньої (музичної) культури.

Отже, до особливостей та переваг ІКТ, зокрема, мультимедійних технологій, належать: можливість активного самостійного засвоєння учнями/студентами певних програмних знань та умінь; вибір оптимального часу та темпу самостійної та групової навчальної праці, що відповідає їхнім індивідуальним фізіологічним, психологічним, інтелектуальним та емоційним потребам й інтересам. Використання ІКТ допомагає розв'язанню задач пошуку, відбору та обробки будь-якої, зокрема, мистецької інформації. Переваги цих технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до наступної мистецько-педагогічної, музично-виконавської та художньо-просвітницької роботи також пов'язані з їхньою інтерактивністю, інтенсифікацією освітнього процесу, можливістю здійснення зворотного зв'язку тощо.

Застосування ІКТ пов'язано з новим етапом розвитку всіх освітніх систем, зокрема загальної мистецької (музичної) освіти, а також з формуванням та розвитком *інтелектуального потенціалу й емоційного інтелекту* (Cultural intelligence (CQ) здобувачів, удосконаленням змісту, форм і методів організації освітнього процесу, можливості впровадження комп'ютерних методів навчання й тестування. За допомогою ІКТ, зокрема мультимедійних, аудіовізуальних технологій, комп'ютерних програм та сервісів, на уроках мистецьких дисциплін відбувається художня комунікація між учителем і школярами, яка «носить характер обміну музично-естетичними та художньо-естетичними цінностями» (Сюй Сінчжоу, 2023, с. 111). Застосування «мультимедіа, віртуальних екскурсій в найкращі концертно-театральні установи світу, сприймання музики різних країн і часів дає змогу зробити освітній процес навчання цікавим та взаємодійним» (Го Цзюнь, 2023, с. 73).

Особливий інтерес в учителів музичного мистецтва України останній часом отримали завдяки своїм перевагам *імерсивні* (від англ. immersive – занурювати) *освітні технології*. Йдеться про інтерактивні віртуальні платформи, технології віртуальної реальності (VR), доповненої (розширеної) реальності (AR) тощо. Застосування інтерактивних віртуальних платформ

разом зі спеціальним програмним забезпеченням надає «змогу готувати та проводити інтерактивні мультимедійні уроки музичного мистецтва з цікавими іграми, які допомагають залучити школярів до активного та вмотивованого вивчення мистецьких творів» (Го Цзюнь, 2023, с. 78). Як приклад, можна зазначити роботу «учнів з віртуальними музейними експозиціями або 3D-моделями художніх творів, що трансформує урок у захопливу та продуктивну дію» (Там само).

Технології віртуальної реальності (VR), (англ. virtual reality, VR) – різновид реальності в формі тотожності матеріального й ідеального, що створюється та існує завдяки іншій реальності. У вузькому розумінні – ілюзія дійсності, створювана за допомогою комп'ютерних систем, які забезпечують зорові, звукові та інші відчуття.

Технологія доповненої реальності (AR) (англ. augmented reality, AR) – термін, що позначає всі проекти, спрямовані на доповнення реальності будь-якими віртуальними елементами. Доповнена реальність це складова частина змішаної реальності (англ. mixed reality), в яку також входить «доповнена віртуальність» (коли реальні об'єкти інтегруються у віртуальне середовище). Означені технології надають можливість «створювати імерсивне навчальне середовище, завдяки якому учні мають можливість сприймати та аналізувати мистецькі твори в ситуації «повного або часткового занурення у віртуальний світ або різні види змішання реальної і віртуальної реальності» (Імерсивні технології, 2021). Саме це пов'язано з відвідуванням «віртуальних концертів, оперних, балетних та інших вистав, художніх галерей, виставок тощо, що зробить урок цікавішим і відчутнішим, який запам'ятається надовго» (ГО Цзюнь, 2023, с. 78).

У найближчому майбутньому в галузі мистецької освіти можливо використання ще одної інноваційної технології, яка дійсно здатна «перетворити казку на дійсність» – **технологія голографії** (голограми) (від грецького *ὅλος-holos* – повний + *γραφή-graphē* – запис) – технологія для точного запису, відтворення і переконливого відтворення хвильових полів.

Список літератури

о Цзюнь. (2023). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до формування культурної компетентності школярів засобами інноваційних мистецьких технологій. Дис. на здоб. наук. ступ. доктора філософії. 014 Середня освіта. Музичне мистецтво. ДЗ «Південноукраїнський Національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса. 234 с.

2. Мархель, І. (1999). До питання класифікації комп'ютерних технологій навчання. *Нові інформаційні технології навчання в учбових закладах України*. Одеса. 275 с.

едорець М., Го Цзюнь. (2020). Актуальні питання підготовки майбутніх учителів до формування музичної культури сучасних школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми. 2020, № 8 (102). 485-495.

ань Хуйюнь (2024). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження технологій мистецької інноватики". Дисерт. на здобуття наук. ступ. докт. філософії. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського. 246 с. (с. 63).

5. Імерсивні технології у навчанні: переваги доповненої реальності в навчанні. (2021). *Освітня траєкторія*.

URL: https://educationpakhomova.blogspot.com/2021/08/blog-post_29.html

R

L

I

N

K

ЛЕКЦІЯ 9

УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ «ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА В ПРОЦЕСІ ЗМО»

План лекції

"

1. Узагальнення найбільш поширених педагогічних технологій мистецької інноватики, представлених на лекційних та практичних заняттях.
2. Оволодіння змістом педагогічних технологій мистецької інноватики та вмінням практичного впровадження їх у процесі ЗМО.

:

/

/

n

3. Інтерактивної частини лекції: запитання для педагогічної рефлексії студентів..
4. Відповіді на запитання здобувачів освіти.

Текст лекції. На завершальному етапі опанування лекційного курсу з дисципліни *«Педагогічна інноватика в мистецькій освіті»* доцільно систематизувати та узагальнити знання щодо ключових інноваційних підходів і технологій, які були розглянуті впродовж його викладання.

У межах курсу було проаналізовано:

- ✓ традиційні педагогічні технології, що передбачають репродуктивний, фронтальний підхід до навчання, де основним джерелом знань виступає викладач;
- ✓ інноваційні мистецько-педагогічні технології, які трансформують освітню парадигму, акцентуючи увагу на суб'єкт-суб'єктній взаємодії, розвитку критичного мислення, креативності та персоналізованого підходу до навчання.

Серед найбільш поширених інноваційних технологій у сучасній загальній мистецькій (музичної) освіті (ЗМО) сучасні вчителі застосовують:

- ✓ змішане навчання;
- ✓ колективне/групове навчання;
- ✓ розвивальне навчання;
- ✓ технології розвитку критичного мислення;
- ✓ інтерактивне навчання;
- ✓ модульне навчання;
- ✓ рівневу диференціацію;
- ✓ інтегроване навчання;
- ✓ проблемне навчання;
- ✓ ігрове моделювання та гейміфікацію;
- ✓ проєктну діяльність;
- ✓ метод культурного діалогу;
- ✓ мультимедійні та аудіовізуальні технології;

- ✓ штучний інтелект;
- ✓ імерсивні освітні технології (VR/AR, голографія тощо).

Ці підходи й педагогічні технології не лише підвищують ефективність освітнього процесу, але й сприяють глибшій інтеграції мистецтва у формування культурної (ключової) компетентності учнів.

Зрозуміло, що знання лише теоретичних основ інноваційних підходів у мистецькій освіті, зокрема в ЗМО, є недостатніми. Головним завданням нового покоління вчителів музичного мистецтва, підготовлених за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є здатність адаптувати та реалізовувати інноваційні технології у реальному освітньому процесі, відповідно до викликів нового соціокультурного середовища постінформаційного суспільства.

На практичних заняттях, а також у процесі самостійної роботи, ви маєте змогу більш детально ознайомитися з вказаними підходами, опанувати методики їх практичного застосування на уроках музичного мистецтва в закладах ЗСО, а також практикуватися у створенні фрагментів уроків із використанням інноваційних мистецько-педагогічних технологій.

Опанування технологій мистецької інноватики та вміння їх професійно застосовувати є необхідними не тільки для успішного складання підсумкового іспиту, а й для якісної підготовки до майбутніх педагогічних практик в закладах ЗСО.

Зокрема, мова йде про фахове застосування:

- ✓ цифрових інструментів (платформи Padlet, Canva, LearningApps, BandLab тощо);
- ✓ елементів сторітелінгу для розкриття художніх образів, втілених у музичних творах;
- ✓ віртуальних подорожей на оперні й балетні вистави, концерти у провідних театрах і залах України та світу;
- ✓ методів створення ситуації успіху як засобу підвищення мотивації учнів.

Мистецька інноватика як напрям педагогічної діяльності розглядає мистецтво, зокрема музичне, в інтеграції з іншими видами художньої культури

як універсальний інструмент розвитку інтелектуального, емоційного та соціокультурного потенціалу особистості учнів «Альфа»-генерації. Це забезпечує формування таких ключових компетентностей, як:

- ✓ культурна (ключова),
- ✓ емоційна,
- ✓ креативна,
- ✓ комунікативна,
- ✓ цифрова.

Використання ІКТ і мультимедійних ресурсів робить навчання сучасним, доступним і мотивуючим для дітей та підлітків.

До сучасних технологій мистецької інноватики також цілком можна віднести звичайні напрямки роботи на сучасному уроці музичного мистецтва в закладах ЗСО: *інтерактивні ігри, музично-динамічні вправи, рухи під музику, постановку музично-драматичних вистав, створення та виконання музичних та музично-танцювальних композицій* тощо. Багато українських учителів музичного мистецтва за допомогою таких технологій підвищують навчальну мотивацію школярів «Альфа»-генерації. Такі форми діяльності стимулюють учнів до самостійного пошуку в інтернет-мережі та ознайомлення з новими творами мистецтва, накопичення музично-естетичного досвіду, що сприяє розумінню музичної мови та ідейно-художнього змісту творів, вивченню нових аспектів культурного різноманіття світу, відновленню та удосконаленню відповідних компетентностей, знань і умінь, що є основою для формування їхньої культурної (ключової) компетентності та умовою залучення до національної й світової художньої (музичної) культури.

Значний мистецько-освітній ефект має правильне використання в перебігу загальної мистецької (музичної) освіти потенціалу соціальних мереж та платформ, в яких більшість дітей та підлітків «Альфа»-генерації постійно присутні, активно спілкуються та користуються більшою мірою розважальним контентом. Використання означених мереж та платформ робить мистецько-освітній процес у закладах ЗСО більш цікавим та привабливим, зокрема завдяки відео-подорожам, зустрічам та діалогам з відомими митцями,

виконанням спільних проєктів з друзями-однокласниками тощо, залучення школярів до культурного контенту.

Зараз переходимо до інтерактивної частини лекції: запитання для здійснення педагогічної рефлексії. На завершення лекції пропонується обговорити запитання, що покликані стимулювати педагогічне мислення, креативність і рефлексію здобувачів:

1. Яке значення має педагогічна інноватика в контексті здійснення ЗМО? (Це не лише модернізація освітнього процесу, а й переорієнтація цінностей викладання мистецтва – від знаннєвої моделі до компетентнісної).
2. Які основні педагогічні технології було вивчено протягом курсу? (Серед них: проєктна, модульна, інтерактивна, змішана, гейміфікація, метод культурного діалогу, технології критичного мислення, ІКТ тощо).
3. Чим відрізняються традиційні та інноваційні технології викладання музичного мистецтва? (Традиційні зосереджені на передачі знань, тоді як інноваційні – на розвитку мислення, емоційного інтелекту, творчості та художньо-естетичного досвіду).
4. У чому полягає сутність мистецько-інноваційного підходу до формування ключових компетентностей. (У використанні мистецтва як засобу розвитку *soft skills* – емпатії, комунікації, критичного мислення, естетичної свідомості).
5. Які інноваційні технології, на вашу думку, є найбільш ефективними в сучасній школі? Чому? (Ваша відповідь має засвідчити вашу педагогічну позицію та аналітичне мислення).
6. Як ІКТ та цифрові інструменти можна інтегрувати в урок музичного мистецтва? (Через застосування відповідних платформ, додатків, редакторів, VR-екскурсій, інтерактивних завдань тощо).
7. Яке значення має проєктне навчання у формуванні творчих здібностей учнів? (Воно сприяє розвитку самостійності, відповідальності, командної роботи, втілення власних ідей).

8. Які методи культурного діалогу можна використовувати в молодшій та середній школі? (Інсценізація, бесіда, сторітелінг, порівняння культурних артефактів, дослідження музичних традицій України та інших країн).
9. Як курс «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті» вплинув на ваше педагогічне мислення? (Це питання саморефлексії, що дозволяє осмислити власний професійний розвиток).
10. Який із видів досвіду самостійної роботи (есе, проєкти, практичні заняття) є для вас найбільш доцільним? (Поділіться своїми враженнями й міркуваннями щодо особистого професійного зростання).

У підсумку, варто наголосити, що значені запитання не вичерпують усіх аспектів, переваг та викликів застосування педагогічних інновацій у мистецькій (музичної) освіті, але слугують основою для вашої подальшої аналітичної й методичної роботи. Сподіваюся, що курс «Педагогічна інноватика в мистецькій освіті» стане для вас платформою формування нового типу педагогічного мислення – креативного, відкритого до змін, здатного до ефективної дії у складних соціокультурних умовах постінформаційного суспільства.

Важливо пам'ятати, що майбутній учитель музичного мистецтва – це не лише транслятор знань з музичного мистецтва, а передусім, фасилітатор творчості, музично-естетичного досвіду та культурного зростання сучасного покоління школярів.

Бажаю вам натхнення, успіхів і нових педагогічних досягнень!

Література

1. Зязюн, І. (2001). Технологізація освіти як історична неперервність. *Неперервна педагогічна освіта : теорія і практика*. 1., 73-85.
2. Масол, Л. М. (2015). Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання (метод. посібник) Харків : Друкарня Мадрид. 276 с.

3. Пехота, О. (2000). Особистісно орієнтована освіта і технології. Неперервна професійна освіта : проблеми, пошуки, перспективи. Монографія. Під ред. І. А. Зязюна. Київ., 274-298.
4. American Management Association. Critical Skills Survey. (2018). URL: p21.org/storage/documents/CriticalSkillsSurveyExecutiveSummary.pdf